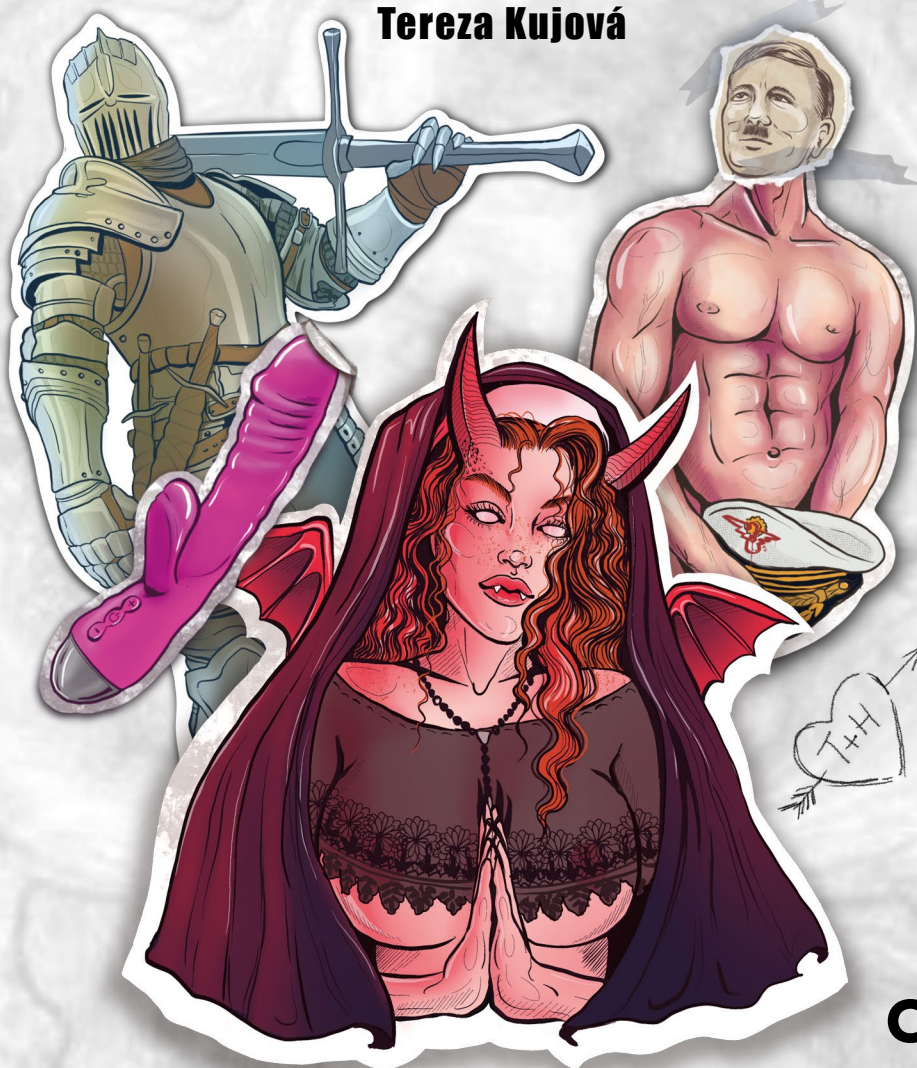

HODINA DĚJEPICHU

Jan Studnička
Tereza Kujová

Hodina dějepichu

Vyšlo také v tištěné verzi

Jan Studnička, Tereza Kujová

Hodina dějepichu – e-kniha

Copyright © Czech News Center a. s., 2024

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

HODINA DĚJEPICHU

HODINA DĚJEPICHU

Jan Studnička
Tereza Kujová

CNC⁷
Books

***Našim fanouškům
Jste nejlepší***

copyright © Jan Studnička, Tereza Kujová, 2023

ISBN tištěné verze 978-80-88406-67-9

ISBN e-knihy 978-80-53030-23-6 (1. zveřejnění, 2024) (epub)

ISBN e-knihy 978-80-53030-24-3 (1. zveřejnění, 2024) (mobi)

ISBN e-knihy 978-80-53030-25-0 (1. zveřejnění, 2024) (ePDF)

COLD OPEN

Kdyby mi někdo před dvěma lety řekl, že moje první kniha bude o tom, jestli měl Hitler malý péro, asi bych se zas tak nedivil, ale rozhodně bych alespoň povytáhl obočí. Že bude ale společně se mnou na obálce jméno Terezy Kujové a celé to vznikne na základě podcastu, který je v podstatě jen jemnější verze toho, co dělám, když se opiju, to už by mě docela zaskočilo. No a vidíte, tady jsme.

Podcast *Hodina dějepichu*, který s Terezou na každý týden připravujeme, představuje už skoro dva roky významnou část mého života. Nejenže nám udělal hromadu fantastických fanoušků, ale taky je jeho příprava, jak říkával Jirka Kára, pěkná prcárna. Nevím, jestli si ještě někdy přečtu knihu, která se alespoň okrajově netýká toho, jak lidé souložili v uplynulých staletích... no, minimálně si v dohledné době žádnou takovou knihu nepřečtu bez pocitu viny. „To je moc pěkný, Honzo, že se tady rochníš v krvavých detailech posledního Kingova opusu, ale v knihovně už se ti několik měsíců válí *Sexuální život v Římě*.“

Což je mimochodem kniha, kterou jsem si objednal podle názvu a strávil pak dva dny dumáním nad tím, jestli je to historická kniha mapující sexuální eskapády antických Římanů, nebo průvodce po nejlepších bordelech současné italské metropole. Ukázalo se, že a) je správně. Škoda.

Tvorba historického podcastu, nebo alespoň toho našeho podcastu, taky působí trochu jinak zevnitř a zvenčí. Stalo se mi už několikrát, že se mnou ženy chtěly flirtovat nad tím, že tvořím podcast o sexu, ale protože pro mě

Hodina dějepichu dávno ztratila jakýkoli erotický nádech, vždycky mě zaskočí, když si ty ženy nechtějí povídat o logistice osmanské armády sedmnáctého století. Pro Terezu má naše práce zase úplně jiné vedlejší efekty. Měli jsme za sebou asi čtyři díly, když nás náš šéf (a nejlepší český egyptolog) Martin Bartkovský představoval Veronice Bednářové, šéfce kulturní sekce *Reflexu*. Veronika se logicky, vědoma si toho, že já jsem prachobyčejný novinář, ptala Terezy, jestli je historička. A slečna Kujová se smála tak dlouho, že nestihla odpovědět. Už je to víc než rok a půl a Tereza celé ty měsíce trne hrůzou, že jí Veronika během nějakého večírku položí nějakou historickou otázku.

To, že ani jeden z nás není historik, s sebou mimochodem nese výhody i nevýhody. Plusem je, že se můžeme pustit do jakéhokoli tématu a v mezích jakési přičetnosti mít jakýkoli náhled na historické téma, protože nemáme žádnou akademickou pověst, kterou bychom dávali v sázku. Reálný historik nemůže nebo by si aspoň neměl dovolit stáhnout trojskou válku do hodiny a půl dlouhé komedie, v níž zazní věta „evidentně neexistuje trojský princ, který není absolutní dick“. Nevýhodou je pochopitelně absence formálního vzdělání, které já doháním tím, že čtu, a Tereza tím, že ji otravuji s tím, co čtu.

Mimochodem, shánět literaturu, obzvlášť pro tuhle knihu, se ukázalo jako výzva. Obzvlášť proto, že když jsem se objevil v knihkupectví potřebí pro stoh nacistických knih, přestala mě exoticky vyhlížející prodavačka zdravit.

Až na tyhle drobné nehody je ale práce na podcastu ohromnou radostí, zvlášť díky našim fanouškům, kteří jsou vnímaví, tolerantní, bystří a v neposlední řadě často mnohem kreativnější než my s Terezou. Nemáte nejmenší tušení, jak jsme za vás vděční, ať už nás posloucháte od samého začátku, připojili jste se před pár týdny nebo o nás díky téhle knize slyšíte vůbec poprvé. ... V takovém případě vítejte, iniciační rituál bude dnes o půlnoci, vyhlížejte v okně podivně se chovající sovy.

Tahle kniha je vyjádřením vděku našim fanouškům. Původně to měl být v podstatě jen přepis nejoblíbenějších epizod, v podstatě glorifikovaný merch, ale my jsme si řekli, že naši fandové si zaslouží něco víc. Takže po stovkách hodin a desítkách kofeinem protknutých nocí vám předkládáme tenhle svazek. Každá kapitola vychází z dílu našeho podcastu, ale všechny jsou rozšířené o nová fakta a nové debilní vtipy. Některé jsou rozšířené jen trochu. Jiné, jako třeba ty o Draculovi, o středověku nebo o nacistech, narostly do absurdních rozměrů a mají mnohonásobně vyšší informační i zábavnou hodnotu než jakákoli naše epizoda.

Co chci říct, tohle není klasická „podcastová kniha“, tohle je opravdová kniha. A můžete ji vrazit do rukou i lidem, kteří o nás nikdy neslyšeli, včetně vašeho táty, druhé světové války je v knize dost. Já z ní mám neskutečnou radost a doufám, že vy budete mít taky. Tereza z ní má radost taky. Ne takovou, jakou by měla z kuše, ale má.

Honza

První pravidlo podcastového desatera

MĚJTE RESPEKT KE SVÉMU CO-HOSTOVI

„Myslela jsem si, že Honzovi píšou stovky krásných holek, a chtěla jsem vyniknout. Tak jsem mu poslala video ovce, co žere pomeranče. Bylo fakt vtipný a skutečně jsme si začali psát. Ale z větší části to bylo proto, že mu za celou jeho standupovou kariéru od sebe napsalo asi šest žen. Já z nich teda byla vážně nejvtipnější, ale taky kvůli tomu teď už pět hodin trčím ve vlaku do Zlína na naše vystoupení, takže...“

Tereza Kujová

Jeli jsme koňmo mnoho dní, když dojeli jsme do vesnice, jež zove se Most a jež plná jest podivných lidí. Když Vincek, panoš můj dobrý, už navrhoval k spěšnému odjezdu zavelet, i padly zraky mé na lehou děvu, která se v tůni myla, jak pánbůh ji stvořil.

„Přidej se ke mně, statný rytíři!“ zvolala na mne panna, zatímcož rodidla svá vodou omývala. I sundal jsem zbroj a dobré víry maje, do vody jsem si pospíšil. Nevěda toho, že mi parta nějakých kmánů štípla zbroj i koně. I pravila děva: „Cos jako čekal v Mostě? Když máš koně s pražskou espézetkou?“

TVOJE PRDEL POZNÁ STŘEDOVĚK

Královská zábava

Píše se 29. prosince léta Páně 1386 a promrzlé pařížské ulice jsou plné veselí a rozechvělého vzrušení. Ne že by jinak byla Paříž nudné město, to ne. Ve čtrnáctém století je hlavní město Francie pořád tak nějak i hlavním městem západního světa, i když se na její místo dral Londýn a Praha. Ulice jsou i v zimě plné umělců, vyvolávačů, řemeslníků, obchodníků, na domech vlají barevné praporce a ohromné stylizované cedule lákající zákazníky do lázní, knihkupectví, vetešnictví, koželužen a kováren. Studenti, měšťané, kněží a mniši, prostitutky a lazebníci, poddaní i urození, mladí i staří proudí ulicemi širokými i úzkými a snaží se vyhýbat obsahům nočníků, jež místní vylévají z oken a dveří, přestože jim to dobové zákony z hygienických důvodů zakazují. V podstatě se dá říct, že středověká města dávají anglickému výrazu „shitostorm“ doslovný význam. Obzvláště bylo-li.

Zkrátka, metropole vrcholného středověku, jako právě Paříž, byly živější, barevnější a zábavnější, než jim přiznává současný Hollywood, který má tendenci všechny středověké filmy překrývat depresivním šedomodrým filtrem.

Města byla v první polovině minulého tisíciletí rozparcelována do čtvrtí podle řemesel. Většinou nenajdete v jedné ulici pekárnu, kovárnu a prodejnu koberců, každý tenhle job má vlastní ulici. A to samozřejmě platí i pro služby sexuálního rázu. Víte, po většinu středověku existovala prostituce v takové šedé pololegální zóně. Všichni si byli vědomi, že podle učení svaté církve

je prostituce těžkým hříchem, ale taky všichni moc dobře věděli, že je to fenomén neodstranitelný a z mnoha důvodů také potřebný.

Totíž, více než čím jiným, středověk je definován brutalitou. Zdroje nám říkají, že právě ve čtrnáctém století patřilo mezi oblíbené hry nevolníků utloukání prasete kyjem a poměrně šokující kratochvíle, při níž přibijete kočku za ocas na sloup a pak se ji člověk s rukama svázanýma za zády pokouší utlouct vlastní hlavou. Veřejné krvavé popravy patří mezi nejpopulárnější formy kolektivní zábavy. A předtím, než rodina vyrazí na popravu, rodiče občas seřezou svoje děti do krve, protože pak si budou lépe pamatovat, co na popravě viděly. Války probíhaly někdy na bitevním poli, ale většinu času šlo o plundrování, zabíjení a znásilňování civilního obyvatelstva. Středověk byl zkrátka jako Žižkov v osmdesátých letech.

Jak to souvisí s prostitucí? Inu, v tomhle světě obecně platilo, že pokud nedáte mužům možnost mít sex, seženou si ho po svém, a to zpravidla na úkor „počestných“ žen. Panoval tedy konsenzus, že bordelů je potřeba, ale že se o tom nemluví a společnost jako taková dělá, že nic nevidí. Takže ve čtvrti lázní a lazebníků byla hromada budov, o nichž všichni věděli, že jde o nevěstince, ale říkalo se jim lázně. Případně „konventy“. Protože ano, i církve provozovala vlastní vykřičené domy a ze zdrojů to vypadá, že ty byly úplně nejlepší. Jak upozorňuje Luboš Koláček ve své knize *Sex a erotika v dobách Karla IV.*: „Zákazníkovi se nemohlo stát, že by na něj vpadl příliš horlivý inkvizitor, a pracovnice se nemusely bát o svou duši, protože měly sex jen s dobrými a počestnými křesťany.“

Samozřejmě, jsme v katolické Evropě a do nevěstinců nevěřící nesmí. Problém ovšem je, že takového žida nebo muslima občas nerozpoznáte, dokud si nesundá kalhoty. A profesionálky byly možností styku s bezvěrci tak rozčarovány, že začaly tlačit na katolickou církev, ať něco vymyslí. Svatý otec Inocenc III., zástupce Ježíše Krista na zemi a šéf organizace provozující celé impérium nevěstinců, tedy nechal oficiálně

zařadit stížnost prostitutek na program Čtvrtého lateránského koncilu v roce 1215. Na téhle veselé konferenci se tedy mimo jiné rozhodlo to, že sex obecně je věcí hříšnou a nesvatou, ale také, že židé musí začít nosit viditelné značení. Aby bylo jasné, že jsou to židé, než si v bordelu stáhnou kařata.

Takže ano, oficiálně teď můžete o Hitlerovi říkat, že byl rasistická šlapka, protože přesně tak se choval.

Nicméně, abychom nebyli na středověký lid příliš přísní, katolická církev ráda udávala všem, co mají nosit. Pravidel týkajících se oblékání byly desítky a stovky, určovalo se, jaká povolání mohou nosit jaké barvy oblečení, jak široké mohou mít ženy rukávy, jak dlouhé mohou být jejich šaty. Jaký společenský status či finanční příjem musíte mít, abyste mohli nosit jaké typy látek. Došlo to tak daleko, že ve vrcholném středověku čtrnáctého století, v době, kdy církev postupně ztrácela svůj vliv, se z porušování podobných pravidel stávala společenská konvence. Stejně jako dnes i ve středověku bylo cool experimentovat se zakázanými látkami.

Církev měla samozřejmě výhrady i k jiným metodám zkrášlování. Víme například, že se ve čtrnáctém století katoličtí představitelé pohoršovali nad tím, že si dámy kompletně vytrhávají obočí nebo nad stále častějším bílým líčením. Ale ani to nikoho nezastavilo.

Ve zkratce, kdo přišel na slavnost oblečen podle pravidel, byl nudný puritán, který měl radši zůstat doma a koukat na Ordinaci v Růžové zahradě. A být nudný puritán se ve středověku moc nenosilo. Navzdory obecně rozšířenému názoru, středověk byl sexuálně poměrně liberální. V mnoha věcech liberálnější než dnešek. V mnoha ovšem ne.

To je důvod, proč onoho dne, onoho 29. prosince 1386, normálně tak rušné a nacpané ulice Paříže zejí prázdnotou. Jsou to právě přísné, námi dnes těžko pochopitelné právní a morální normy, psaná i nepsaná pravidla sexu a sexuality, která přitáhla všechny Pařížany na sever od města.

Těsně za městské hradby, kde mezi farmami a domky nevolníků stál a dodnes stojí klášter Saint-Martin-des-Champs – tedy svatý Martin v polích, nazvaný právě podle svého umístění mimo vnitřní Paříž. Klášter svatého Martina měl totiž velký pozemek, jenž se běžně užíval na nejrůznější slavnosti a turnaje. Něco takového se koná i onoho dne, trochu slavnost, trochu turnaj.

Od božího rána stánkaři prodávají víno, pivo, pečené maso. Falešní poutníci nabízejí falešné relikvie svatých, prostitutky otlapkávají vyhlédnuté kunčafty. Kejkliři plivají oheň, žonglují, metají salta. Muzikanti vystříhávají geniální sóla na loutny a píšaly nutí lidi k tanci. Je to jako hudební festival! Jenom místo na ToiToiku se chodí kálet všude, kde je zrovna místo. ... Takže oprava: Je to přesně jako hudební festival. Aréna, jež běžně slouží na turnaje, je dnes upravená pro pěší duel.

A ten se kvapem blíží. Vzrušení davu je téměř hmatatelné, taky celé město čekalo na tuhle chvíli celou řadu měsíců. Dokonce se měl souboj odehrát už před několika týdny, ale osmnáctiletý král Karel VI. se tehdy zdržel mimo město a nechtěl o duel přijít, takže se datum posouvalo. Teď už sedí ve středu královské lóže nad kolbištěm, popíjí víno a se svítícíma očima čeká, co se bude dít. Již ráno nechal vyhlásit, že kdo do souboje zasáhne, minimálně mu bude useknuta ruka. Pravděpodobněji však hlava.

Nikdo nesmí ovlivnit souboj rytířů Jeana de Carrouges a Jacqua le Gris. Tady totiž nejde jen o čest a slávu. Tady půjde o život. Dva bojovníci vstoupí do arény a jen jeden z nich odejde živ. Předmět jejich sporu? Sedí na tribuně na opačné straně kolbiště oděna do černého. Překrásná Marguerite de Carrouges.

Příběh těchto tří lidí nám poslouží jako rámec vyprávění o sexu ve středověku. Řekneme vám, k čemu se dají použít holubičí vnitřnosti, proč se Karel IV. bál, že mu anděl usekne penis, a konečně, jak tohle všechno souvisí s osudem mladé Marguerite.

Jiný stav

Když se řekne středověk, většině lidem se vybaví pancéřovaní rytíři, princezny, mocné hrady, Robin Hood, minstrelové a Marcellus Wallace, jak říká „tvoje prdel pozná středověk“. A to je v pořádku, my to tak máme taky. Což ovšem znamená, že většina lidí myslí na takzvaný vrcholný středověk, který se většinou počítá od jedenáctého do čtrnáctého století, přičemž hromada z nás ještě přihodí události husitských válek a pád Konstantinopole.

Zmiňujeme to proto, že je to právě toto období, o kterém si budeme povídat. Vrcholný středověk v Evropě – ta stereotypní, slavná, pohádková, legendární, Karel IV., Ridley Scott, Walter Scott, katolická středověká Evropa. Kdybychom totiž chtěli zahrnout do našeho vyprávění v rámci jedné kapitoly ještě Skandinávii, Afriku, Ameriku nebo nedejbože Asii, těžko bychom se dostali k nějakým zajímavějším detailům.

A vrcholný středověk zdůrazňujeme proto, že středověk je velice dlouhá doba. Nejčastěji se počítá od pádu západní Římské říše buď právě do tragického pádu Konstantinopole, nebo k první Kolumbově výpravě do Ameriky. To je tisíc let, během nichž se poměry měnily příliš na to, abychom je všechny zvládli popsat. I kdybychom se bavili výhradně o sexu.

Jen tak pro příklad si vezměte otázku otroctví. Až do desátého století naprosto běžné ve středověké Evropě. Dokonce tak běžné, že na něm bylo vystavěno bohatství Velké Moravy a posléze ho jako výhodnou obchodní praxi zdědilo české knížectví. Sám patron Českých zemí kníže Václav vydělával hotový majlant na chytání, nákupu a prodeji otroků. A teď si představte, jak by nám otázka otroctví komplikovala naše vyprávění o sexu. Otrokářské státy totiž defaultně provozují otroctví sexuální, což mění celou dynamiku intimity ve společnosti.

Nejen vy si dáváte dostaveníčko pod ocasem sv. Václava.

V devadesátých letech desátého století ovšem církev movité otroctví, takové to absolutní otroctví, které je dnes spojováno hlavně s americkým

jihem, zakázala. Minimálně jste nemohli za otroka pojmout jiného křesťana. A i díky tomu můžeme pak v Evropě sledovat vzestup feudalismu, kdy levnou pracovní sílu po otrocích převezmou nevolníci. Což je lepší, ale ne o moc. Je to jako kdybyste utekli z čínské továrny na telefony a pak začali pracovat v callcentráku. Právě kolem feudalismu se bude naše vyprávění točit.

Celá feudální společnost totiž byla rozdělena do tří skupin, tří stavů. Francouzi tohle uspořádání označují jako starý řád, tedy *ancien régime*. V podstatě máte skupinu modlících se, bojujících a pracujících. Duchovenstvo, šlechta a všichni ostatní, takzvaný třetí stav. Jedna skupina se stará o bezpečnost duše, druhá o bezpečnost fyzickou a třetí o to, aby měli všichni co žrát, co nosit a kde bydlet. Protože, milí čtenáři, nejste idioti, musí vám být jasné, že když jednu skupinu tvoří církve a druhou šlechta, je to právě třetí stav, který kompletně všechno odsere.

Třetí stav je sociální ekvivalent toho tichého utlačovaného dítěte v rohu třídy, se kterým se nikdo nebaví, protože není dostatečně cool. A víte, jak tohle dítě občas vystřílí školu? To je Velká francouzská revoluce. Ale to sem teď nepatří.

Ancien régime (mimochodem, Tereza vám vzkazuje, jakou máte kliku, že neslyšíte Honzu masakrovat francouzštinu) nám tedy dává úhledné uspořádání společnosti a pro nás tak unikátní možnost probrat si sexuální život všech tří stavů.

Boží sex

Církve ve středověké Evropě byla v podstatě rozdělena do dvou oddělených hierarchií, které se výrazně lišily a taky spolu byly věčně ve sporu. Měli jste duchovní klauzurní, tedy mnichy, jeptišky, opaty a abatyše, kteří žili odděleně od společnosti – v klášterech buď v ústraní, kde se věnovali studiu, práci a modlitbě, nebo ve městech, kde žebravé řády často

poskytovaly služby společnosti. Provozovaly školy, špitály nebo se věnovaly nějakému konkrétnímu řemeslu. Odděleně pak fungovali „pastýři společnosti“. Kněží, jejichž úkolem bylo starat se o duše svých oveček. Nad oběma těmito větvemi ale stáli preláti, což je souhrnné označení pro církevní hodnostáře, biskupy a arcibiskupy. Nad tím vším bděl papež. Jak upozorňuje Barbara Tuchmanová ve své fenomenální knize *Zrcadlo vzdálených časů*: „Prelát měl s chudým polovzdělaným knězem žijícím z drobků a almužen jen pramálo společného.“

Životy kněze, jeptišky, opata a arcibiskupa skutečně nemohly být odlišnější. Stejně tak jejich sexuální zkušenosti a přístup k sexu mohl být různý. I přesto, že měli všichni tihle lidé následovat v podstatě tu samou doktrínu a ideově vést společnost stejným směrem. Jenže středověká církev fungovala podobně jako self help keto youtubeři. Spousta pravidel, a ještě více pokrytectví.

Klauzurní duchovní měli svůj vlastní set trablů, který povětšinou vycházel z potlačení sexuálních pudů a celibátu. Ten byl ostatně v církvi zaveden již ve třetím století, ale přísně vyžadován od století dvanáctého. Styk mezi bratry a sestrami byl nicméně v kláštorech poměrně běžný, ať už dobrovolný či nucený, heterosexuální nebo homosexuální. Nezáleží na tom, jestli jste v pravěku, středověku nebo současnosti, vždycky platí, že když zavřete lidi na jedno místo a zahodíte klíč, dřív nebo později se začnou navzájem ojíždět. V tom lepším případě. V horším případě začnou ojíždět cokoli, co je po ruce. Nebo po penisu.

Příkladem může být italský mnich ze třináctého století, bratr Orte, který byl shledán vinným ze styku se zvířaty a za trest pohřben zaživa společně s tvory, které zneužíval. Zdali byla zvířata pohřbena zaživa s ním, těžko říct, nemáme ani přesná data o tom, jaká zvířata to vlastně byla. Doufáme alespoň, že to nebyla drůbež, protože Honza si vzpomněl na to, jak mu dědeček říkával, že „lehat si s houserem je nejhorší věc na světě“.

Tak jako tak jde asi o nejhorší adaptaci *Řbitovu zvířátek* vůbec.

Pro lepší vizualizaci toho, co se dělo v kláštorech čtrnáctého století, si můžete přečíst Boccacciův *Dekameron*, hlavně tedy první a druhý příběh třetího dne. Nebo se koukněte na film *Little Hours* (2017), ten tyhle příběhy zpracovává a nejlepší recenze, kterou vám můžeme dát, je fakt, že americká Katolická liga o filmu napsala: „Odpad. Totální odpad.“

Občas jeptišky utíkaly z konventů před sexem, občas kvůli sexu. Občas tak nějak obojí. V roce 2019 například historička Sarah Reed Johnson objevila v kronice Yorského arcibiskupství příběh jeptišky, po níž bylo vyhlášeno pátrání v celém kraji. Vzala totiž kramle z kláštera originálním způsobem, totiž tak, že předstírala vlastní smrt a nechala hrobníka, aby pohřbil figurínu vyrobenou z tuřínů. Jestli se jí útěk zdařil, to nevíme, ale tak trochu se domníváme, že utekla právě s hrobníkem.

A nasedla mu na lopatu.

Možná nejslavnější případ útěku jeptišek se odehrál trochu mimo naše období a mimo oblast našeho zájmu, ale stojí za zmínku. V šestém století našeho letopočtu totiž v Byzantské říši vládl jistý císař Justinián I. a jeho manželka Theodora I. velice silně vystupovala proti kuplířství a prostituci. Byla Justiniánovi velice silnou oporou a dobrou spoluvládkyní, takže mohla v rámci své politiky podnikat řadu kroků samostatně. A jedním takovým krokem bylo zbudování Paláce padlých žen. Podle dobového historika Prokopia z Kaisareie šlo o luxusní sídlo, kde mohlo být ubytováno až pět set někdejších prostitutek, které tím byly osvobozeny od svého někdejšího života. Jediná podmínka? Složit slib církvi a žít jako řádové sestry. Řada holek tak učinila. A celá hromada „padlých žen“ raději naskákala do Bosporu a plavala zpět do své domácí vykřičené čtvrti. Raději sex za peníze a nezávislost než klášter, řekly si dámy.

Na celé historce je nejpikantnější to, že sama císařovna Theodora byla v mládí prostitutka. Justinián dokonce musel nechat změnit zákony celé

říše, aby si ji vůbec mohl vzít. Jestli chtěla císařovna Palácem odčinit před Bohem své někdejší hříchy, nebo jen nechtěla, aby byly další ženy vystaveny stejnému osudu, to už se můžeme dnes jen domnívat. Ostatně, jak my Češi dobře víme, motivace pro amnestii mohou být různé, že.

Nesporným faktem je, že i když vynecháme případy, kdy si klauzurní duchovní pomůžou trochu „upustit páru“ při sobotní koupeli, nebo jsou k tomu v horším případě donuceni, může být život sexuálně zdravého člověka v takovém zařízení obtížný. Svědčí o tom desítky zdokumentovaných případů útoků nejrůznějších inkubů, sukub a dalších sexuálních démonů na nevinné řeholníky a řeholnice. Děti démonické královny Lilith, o nichž budeme hovořit později, se právě v období vrcholného středověku objevují nejčastěji. Máme záznamy o démonech, kteří si v noci lehají na jeptišky a svádí je, ostatně dále se zmíníme o mnichovi, jemuž se údajně démon třel o genitálie při modlitbách tak intenzivně, že ho dovedl až k ejakulaci. Dobrák démon. Nebohý duchovní byl ale vyloučen z řádu pro porušení celibátu a „předmanželský sex“.

Možná, že šlo jen o pitomou výmluvu. Možná o záchvat spánkové paralýzy. A možná, jak podotýká Tereza, nemusíte se svými démony bojovat, ale máte jim podat flašku lubrikačního gelu.

Zmiňované církví provozované nevěstince technicky spadaly pod klauzurní větev církve, ale reálně je provozovali preláti. Na tom můžete vidět, že to byla taky pěkná kvítka. O papežích se vůbec bavit nebudeme, ti jsou doslova kapitola sama pro sebe a probereme si je jinde v knize. Ale i nižší zástupci Boha na zemi se museli potýkat se spoustou problémů společnosti i vlastního těla.

I přes přísné zákazy měli venkovští kněží, ale i městští preláti, sex. Samozřejmě. Někteří ale přímo vstupovali do dlouhodobých vztahů velice podobných manželství, jen oficiálně tak nesměly být klasifikovány. Okolní svět se na to podivně mračil a žena si z takového stavu nemohla odnést majetek,

nemohla dědit ani mít status vdovy po smrti kněze. Velice podobné životu homosexuálních párů u nás.

Penetrovat hradby

Homosexuální páry jsou mimochodem dobrým odrazovým můstkem, abychom se pobavili o sexu jako konceptu. Dnes totiž vnímáme soulož jako něco, co lidé dělají spolu, ale ve středověkém vnímání světa sex dělal někdo někomu. Jeden penetroval druhého. Ideálně muž ženu. Muž měl roli aktivní, pronikající, žena pasivní. Proto je žena v domácnosti, zatímco muž venku zažívá dobrodružství, když zrovna oba neokopávají kedlubny. Středověkému člověku to takhle dávalo smysl.

Termíny jako homosexualita, gay, nebo dokonce LGBT samozřejmě neexistovaly, nebyl ani pojem pro heterosexualitu. Co vás přitahuje, bylo vedlejší. Byl jenom sex a ten se dělil na správný a špatný. Víte, co má ten zmiňovaný orál, anál, masturbace a homosexualita společné? Kromě toho, že je to zábava? Nesplodíte tím děti. Děláte to jenom pro potěšení těla, svého nebo druhých, a to je hříšné. A hřích se trestá.

Protože se při lesbickém sexu penetrovalo málokdy, čili technicky vzato nikdo neprováděl sex nikomu, nebyly lesby v hledáčku tehdejších inkvizitorů tak lákavým cílem jako muži. Mezi gay páry zase hrálo roli to, kdo je top a kdo bottom. Aktivní, mužský, penetrující účastník soulože se vystavoval ze strany zákona mnohem vyššímu riziku, protože on prováděl homosexuální styk někomu. Ten, který jenom držel a nechal se nakládat, byl postihován mírněji.

Francie postavila stejnopohlavní sex mimo zákon v roce 1206. Trestem za první provinění bylo odstranění klitorisu u žen a kastrace u mužů. Za druhý prohřešek (což musel být skutečně vytrvalý homosexuál) se amputovala nadra a penis. Za třetí se páliło u kůlu. Nebyly to ale tresty výrazně vyšší než za jakékoli jiné akty sodomie. Anální sex se také oficiálně trestal upálením.

A přesto to lidé celá staletí dělali. Což znamená dvě věci, zaprvé – homosexuální styk musí být bájo, a zadruhé – za většinou případů soudního postihu sodomie leželo něco jiného.

V roce 1292 otrásla Paříží homosexuální kauza týkající se desítek kantorů i studentů na pařížské univerzitě. Zatýkalo se, postihovalo a vyhazovalo. Ve dvanáctém a třináctém století nabírala v oblasti Languedoc v jižní Francii na popularitě křesťanská sekta známá dnes jako kataři. Pseudohistorici rádi hovoří o tom, že kataři byli vegetariáni věřící v rovnost pohlaví, tolerovali antikoncepci i homosexualitu. Nic z toho nebyla pravda, ale něco z toho se říkalo už ve středověku. A přihodila se nějaká ta oficiální hereze. Takže ve třicátých letech třináctého století proti nim francouzský král Ludvík VIII. vedl s papežovým posvěcením křížovou výpravu, takzvanou albigenskou krusádu. Tisíce lidí bylo zavražděno, stovky „sodomitů“ skončily u kůlů. A samozřejmě, v pátek 13. října 1307 začalo masové zatýkání templářských rytířů. Jedním z nejvážnějších obvinění proti nim byla sodomie.

Přestože se můžeme dnes s historiky shodnout na tom, že všechna obvinění proti Chudým rytířům templu byla vyfabrikovaná, sodomii pravděpodobně provádět museli. Nemůžete mi tvrdit, že mezi dvaceti tisíci trénovanými zabijáky nikdy nikdo nikomu nevypráskal kladku. Abychom byli úplně korektní, obvinění templářů ze sodomie bylo velice konkrétní a říkalo, že rytíři si navzájem líbají zadky. Což může působit humorně nebo přímo lákavě pro nás, ale ve středověku byly anusy spojovány s ďáblem, proto je ďábel často vyobrazován s obličejem místo zadnice. Ostatně čarodějnice při sabatech údajně musely líbat ďáblovu zadnici – rimjob byl považován za tu nejnesvatější praktiku vůbec.

Nicméně, jak jste asi uhodli, žádný z uvedených případů perzekuce neměl ve skutečnosti s křesťanskou sexuální morálkou vůbec nic společného, vždycky šlo jen o politiku, prachy, moc nebo území. Homosexualita i jiné formy „sodomie“ se praktikovaly vesele v celé společnosti, jenom se z ní

postupem času stala velice užitečná záminka pro stíhání kohokoli. Pokud jste nikoho neohrožovali, nebylo na vás co získat nebo jste naopak byli příliš mocní, mohli jste zvesela prznit všechny gendery světa.

Tak třeba francouzský král Filip II. August a jeho anglický protějšek Richard I. Lví srdce spolu „každý den jedli ze stejného stolu a stejného talíře a ani v noci je jejich postele neoddělovaly“. Musíte si uvědomit, co to znamená – král Anglie a král Francie společně v posteli. Spolu tvořili pravděpodobně nejmocnější gaypár v historii, ani papež by neměl koule na to říct jim, že jsou sodomité.

Nad homosexualitou se ale přivíraly oči i u nižší šlechty. Během patnáctého století vyvázlo přes dva tisíce rytířů z obvinění ze sodomie pouze s mastnou pokutou. Jak absurdní byl svět, kde byla homosexualita trestná, ale zároveň každý píchal, koho chtěl, dokládá případ raně renesanční Itálie. V roce 1431 byl ve Florencii zřízen první evropský soud, který se zabýval výhradně obviněními ze sodomie. A v následující dekádě začaly po celém poloostrově růst jakési prototypální gay kluby. Samozřejmě to nebylo oficiální, nebyly to bary, kde by se hrála Helena Vondráčková a pila křídla, ale standardní krčmy a taverny se specifickými štamgasty. Kdo tam chodil, ten věděl.

Smutné na tom je jen to, že takhle to měli LGBT spoluobčané se svými podniky dalších pět set let.

Radím uzel

Říkali jsme už, že sexuálně vzato byl středověk mnohem liberálnější než mnoho pozdějších historických etap. A vy už jste určitě pochopili, že to bylo navzdory oficiálnímu učení katolické církve. Oficiálně totiž sex ve středověku fungoval na dvou základních principech – galénská medicína a velice přísná církevní pravidla.

Byli to často kněží a jejich nadřizení, kdo stanovoval standardy obého. V galénské medicíně, o níž budeme v knize mluvit dále, šlo vždy o udržování rovnováhy mezi čtyřmi základními tělními tekutinami. Černá a žlutá žluč, krev a hlen. To samozřejmě nebylo všechno, obzvlášť ve vrcholném středověku začaly přibývat k léčbě další vědecké postupy. Jako postavení hvězd a planet. V zásadě, pokud se vám stalo cokoli, kromě zadřené třísky, stálo za to někam zalézt, čekat, až se to samo zahojí, a doufat, že vás žádný lékař nenajde.

Na těchto principech se léčily i problémy sexuálního rázu, ale problém byl, že rigidní křesťanské morálce byla často medicína podřízena. Tím se myslí jednak to, že duše byla přednější před tělem, a druhak medicínské poznatky fungovaly jaksi v tandemu s katolickým přístupem ke světu.

Tak například ten zmiňovaný francouzský král Ludvík VIII. řečený Lev. Ten, co se vydal masakrovat sodomitské katary z Languedocu. Údajně zůstal po celé tažení věrný své ženě, ale protože stejně jako sex se zvířaty, fellace, anální sex či homosexualita byla i masturbace považována za sodomii, zůstal bez „odčerpání tekutin“ celou řadu měsíců. A pak zemřel na přebytek spermatu. Tedy, dnešní historici se shodují na tom, že zemřel na úplavici, ale pro tehdejší kronikáře asi bylo přijatelnější napsat prostému lidu, že Lev Francouzský zemřel kvůli svým ctnostem na No Nut November, než to, že se doslova usral k smrti.

Obecně přebytek či naopak nedostatek spermatu byl podle středověkých lékařů běžný problém a mohl způsobovat spoustu různých zdravotních obtíží od ztráty vlasů až po srdeční a plicní problémy. Arnald z Vilanovy, španělský lékař ze třináctého století, například pevně věřil v galénskou medicínu, takže když se mu nějaký churavý muž přiznal k nezřízenému dovádění s prostitutkami, Arnald mu nakázal, aby rozklepl do kádě kopu vajec a zalezl si mezi žloutky a bílky. Prý proto, aby pacient natáhl anusem do těla zpět něco ze ztracených tekutin.

No a řekněte, že tohle nezní jako recept nějakého self help keto youtubera. Ráno syrové maso, pak šedesát vajec do prdele a jít zvedat na bench.

Podobný problém mělo i ženské lůno, které budeme probírat v kapitole o vibrátorech. Už od starověku se za nejvhodnější lék ženské hysterie považoval sex nebo masturbace, ale vdovy si musely zapálit mezi stehny vonnou svíčku, protože Bůh by se zlobil, kdyby si sama klikla na myšku. Alespoň dle našeho názoru se to nicméně dalo obcházet, pokud jste si zašli ke skutečně známému profesionálovi. Mezi středověké léky na „zadušení lůna“ totiž patřily i vonné mastičky, které si měla trpící žena aplikovat na slabiny. Takže se domníváme, že pokud taková dáma aplikovala mastičku dostatečně důrazně a dostatečně dlouho, mohlo takové znamenité mazadlo zabrat velice rychle. Rozhodně rychleji než další středověký lék na ten samý problém, a sice liščí penis v prášku.

Zajímavé je, že rezidua některých medicínských nesmyslů vrcholného středověku se zachovala dodnes. Dobrým příkladem budiž víra středověkých lékařů, že když žena bude mít příliš mnoho sexu, její lůno „neudrží sémě muže“, a bude tudíž neplodná. A vidíte, v mizogynních částech světa se stále drží pověra, že vagina se může jaksi vytahat. Což, jak ví každý přítomný člověk, je nesmysl. Vagina je flexibilnější než názory Andreje Babiše.

Nedokonalý muž

Nijak vás nejspíš nepřekvapí, když řekneme, že středověk byl hluboce patriarchální epochou lidstva. V církvi samozřejmě moc žen nikdy nebylo, kromě řádových sester, ale tenhle náhled na svět se promítal i do medicíny a vědy. Žena byla považována za jakéhosi nedokonalého, nevyvinutého muže. A ve společnosti, a zvláště pak v literatuře, ještě dlouho po nástupu renesance zachovávala výhradně místo buď dámy v nesnázích, hysterické obstrukce, nebo (obzvláště v církevních textech) postavu zlé, zkažené, amorální svůdnice.

V žádných textech není tenhle akcent na ženu jako na hanebnou prostopášnici ztelnější než v příručkách, které dostávali kněží do svých diecézí. Šlo o jakýsi handbook, brožurku, kterou mohl mít kněz po ruce, a zaznamenal-li ve svém stádu nějaký konkrétní nešvar, dejme tomu nevěru, nalistoval si nevěru a našel tam relevantní úryvky z Bible a tipy na to, jak vést kázání. Takový středověký Clippy, papírová svorka, která vás v éře XPéček prováděla Wordem. A feudální Clippy nikdy nezavřel hubu, když došlo na téma ženských svůdnic. Středověké příručky jich byly plné.

Historik Vlastimil Vondruška přímo píše: „Běžnými se staly příklady, že ženy jsou ‚hadí plémě‘, ‚bezbožnice‘, ‚zuřivé zmije‘. Staročeská píseň o ženách začíná slovy: ‚Žena jest počátek zlého.‘ Jako odstrašující příklad se uvádí pramáti Eva, ‚kterak Adama zklámala, když mu jablko shrýzti dala‘. ... A žena jako nástroj ďábla se začala objevovat nejen v kázáních, ale co bylo nebezpečnější, i v teoriích inkvizitorů.“

Sex je špatný pro duši člověka, proto jsou to ženy, které chtějí sex a svádí dobré křesťanské muže. Samozřejmě to takhle nebylo vnímáno v celé společnosti a vlastně ani v celé církvi, ale dnes to tak často působí. Především proto, že drtivá většina textů vychází od představitelů duchovenstva a ti buď trpěli celibátem, hryzala je vina, že ho nedrží, nebo se za svými sexuálními eskapádami snažili zamést stopy co možná nejveřejnějším odporem k ženám. Upřímně, co je to za nápad nechávat pokoušeného mnicha, který si možná celé týdny nevydrandil Karla, aby psal o sexu? To je jako pozvat diabetika do cukrárny a pak se ho ptát, jak se mu tam líbilo!

Díky této praxi ale taky vznikala v podstatě jediná opravdová pornografie středověku. Totiž, takový těžce zkoušený mnich často musel psát, případně ilustrovat utrpení duší v pekle. Napsat a nakreslit, co ti hříšníci provedli a jak jim to teď ďábel vrací. A když si nalistujete prohřešky sexuálního rázu, zjistíte, že jsou oproti jiným sekcím knihy často velice detailní a propracované. Takový sodomita se provinil tím, že to dělal své ženě do

pusy a do zadku, a za to mu teď ďábel kroutí bradavkami a plamenným jazykem mu olizuje varlata... zkrátka můžete vidět, že se mniši na podobných tématech vyřádili. Protože to pro ně byl často jediný legální sexuální ventil.

Mimochodem, i celibát podléhal galénské medicíně. Za ta staletí totiž různí lékaři přišli na celou řadu spolehlivých receptů, jak může člověk zůstat bez sexuálního života a nechat své tělní tekutiny v rovnováze. Většinou šlo o striktní dietu skládající se ze studené vody, nesolených ryb a nakládaného ovoce. Lev Francouzský Ludvík VIII. asi tenhle recept neměl při svém tažení po ruce. Nebo možná měl a držel se ho příliš horlivě.

Nutno dodat, že dnešní pohled na tehdejší názory církve k ženám formuje také fakt, že se nám velká spousta literatury nedochovala. Často zůstávají jenom ty nejkopírovanější texty, nejkopírovanější texty pocházejí od nejuznávanějších autorů a nejuznávanější autoři bývají zpravidla staří. Což překvapivě taky hraje roli. Od svatého Augustina po Tomáše Akvinského můžeme sledovat spolehlivě se opakující trend, kdy je mladý teolog liberálnější, otevřenější, přívětivější k ženám, v případě Aurelia Augustina šlo dokonce o prokazatelnou promiskuitu, ale jak je myslitel a filozof starší a starší, libido se vytrácí a teologové si mohou dovolit být k ženám přísnější a přísnější. Opět nejspíš proto, aby odčinili „hříchy“ mládí. Nepřekvapí proto, že až ke konci života se u Tomáše Akvinského objevují názory, jako že po sexu se hloupne a že „nebýt toho, že božská moc chce ženské pohlaví na tomto světě, bylo by zrození ženy bráno jako narození příšery ... jako pes se dvěma hlavami či tele s pěti nohama“.

Nejen kvůli pokračování dynastie tak chtěl leccjaký muž syna. Pro zvýšení pravděpodobnosti početí chlapce se mimo jiné doporučovalo vypít víno s rozdrcenými králíčími varlaty. Aspoň už známe důvod, proč zajíček ve své jamce sedí sám.

A když jsme u narození, všechno od početí přes porod až po výchovu dítěte bylo striktně řízeno z dnešního pohledu ujetými pravidly, která souvisí

i s legalitou sexu jako takového. Jak jsme říkali, orál, anál, v podstatě všechno kromě sexu na misionáře bylo považováno za sodomii. Sex byl povolen pouze ve všední dny, o nedělích a svátcích světců byl zapovězen. Jak říká Tereza: „Byl to přesný opak vážného vztahu, tam se to dělá jen v neděli a o Vánocích. A na narozeniny.“ Svou roli podle všeho hrálo i počasí. Pokud se někomu narodilo postižené dítě, obecně se předpokládalo, že rodiče udělali chybu někde při početí, jako že si ho umotali v neděli dopoledne za bouřky a zezadu. Případně byli určknuti čarodějnicí nebo sami obcovali s ďáblem.

Pro početí byl podle tehdejší vědy důležitý orgasmus, takzvaná malá smrt, francouzsky *la petite mort*. To nemůžeme středověkým učencům úplně vyčítat, protože důležitost orgasmu při zadělávání na potomka je hojně debatována dodnes. Co ale můžeme středověkým akademikům vyčítat, je, že navzdory téhle víře se hlásalo, že užívat si sex je hřích. Ano, nejen předmanželský nebo mimomanželský, ale sex obecně. Soulož slouží výhradně k plození dětí, a pokud si žena sexu užívá přespříliš, je to Satanova coura. A zároveň je její vina, když se při tom neudělá. Pro řádnou ženu tak byl za feudalismu manželský sex něco jako vyplňování daňového přiznání za poslechu hlasitého dubstepu. Nemožný úkol.

Někteří muži se určitě snažili uspokojit svou ženu, ať už kvůli ní, svému egu nebo plození potomků, ale tehdejší poznání jim to vůbec neulehčovalo. Jak upozorňuje historička Katherine Harve, „chápání ženského potěšení a orgasmu bylo minimální, ostatně klitoris nebyl objeven až do renesance“. Zvláštní myšlenka, že klitoris byl objeven společně s Amerikou. Pravděpodobně někdo v ženském klíně hledal cestu do Indie a tradičně zabloudil po cestě.

Když se hodně ponoříte do studia vrcholného středověku, většinou najdete na každé století tři až čtyři ženy, které vykonávaly nějakou významnou profesi a dostalo se jim tolik uznání, že to dotáhly až do kronik. To není mnoho. Valná část těch žen navíc ani nebyla posuzována podle svých schopností. Ve čtrnáctém století údajně přednášela na Sorbonně lektorka, která

byla tak krásná, že si musela před studenty zakrývat obličej závojem. Ale nevíme nic o jejích odborných úspěších. Ani, co vlastně učila! Existují nicméně dvě výjimky z tohoto pravidla. Lékařky a spisovatelky. A v ideálním případě obojí. I ty to ale měly občas těžké. Ještě dlóóóuho po středověku.

Fantastickým příkladem tohoto fenoménu je Trota ze Salerna. Věhlasná italská lékařka a pedagožka z dvanáctého století. Její specializací byla gynekologie a porodnictví, nebo lépe řečeno zárodky gynekologie a porodnictví. Trota napsala ke konci kariéry knihu o svých zkušenostech, metodách a postupech při léčení ženských problémů. Ta se šířila pod jejím zkomoleným jménem, Trotula, a nabírala na věhlasu a kopiích celé dvanácté století a velkou část století třináctého. K dalším a dalším kopiím se pak přidávaly poznatky dalších lékařů, až se z Trotuly stal jakýsi středověký gynekologický atlas sestávající z poznatků tří různých autorů. Ale historií knihy se pozdější historici nijak nezabývali, takže až do poměrně nedávné doby byl kredit za tuhle veleknihu připisován jistému *mužskému* lékaři Trotulovi ze Salerna.

Pokud jste to ještě nepochopili, chceme říct, že ženy to měly ve středověku těžší než po půlnoci ve sportbaru.

A v tomhle těžce mizogynním světě zástupci hluboce patriarchální katolické církve, kteří rozuměli vaginám asi tolik jako Honza francouzštině, soudili sexuální zločiny a přečiny. Mimo jiné i případ znásilnění Marguerite de Carrouges. Verdikt má zaznít a rozsudek proběhnout právě na kolbišti kláštera Saint-Martin-des-Champs za pařížskými hradbami.

Vůl nad zlato

Tháák!

A co kdybychom vám teď řekli, že jsme vás několik stránek mučili popisy pravidel, doporučení a nařízení středověké církve jenom proto, abychom vám prozradili, že se jimi ve skutečnosti nikdy nikdo neřídil? Že fungovaly

jako semafore v GTAčku, že byly všudypřítomné a kompletně ignorované? Možná jste teď trochu rozladěni, ale věřte nám, kdo a proč ignoroval tato pravidla, je pro pochopení středověké společnosti a její sexuality stejně důležité jako ta pravidla znát.

Už jsme si vysvětlovali, jak se feudální společnost dělila do tří stavů – duchovenstva, šlechty a třetího stavu. A poměrně názorně jsme si ukázali, že církev svá sexuální pravidla rozhodně nedodržovala, a už vůbec ne na vyšších pozicích. Ostatně obzvlášť ve vrcholném středověku šlo na vysokých církevních pozicích hlavně o politiku, a politik musí umět být flexibilní. Jako vagina. O propojení církve s politikou si ale popovídáme víc, až se budeme bavit o šlechtě, teď se pojďme na chvíli zastavit u třetího stavu. U tichého dítěte v poslední lavici.

Zatímco šlechta si všude po Evropě a napříč staletími žila víceméně stejně na úrovni, samozřejmě v závislosti na výši titulu, velikosti panství, době a ekonomice... nenajdeme ve středověku roztříštěnější a variabilnější skupinu, než byl třetí stav. Od těch nejhudších nevolníků, kteří bosí okopávali půjčenou motykou cizí záhon kedluben, až po superbohaté obchodníky s hedvábím, kteří mohli zmáčknot do svých finančních a politických kleští celé královské rody, lidí ze třetího stavu bylo miliony typů. A to se samozřejmě odráželo i na tom, jaký sex provozovali.

Můžeme totiž třetí stav rozdělit velice hrubě na dvě skupiny, tak trochu podle toho, jak se ke konci feudální éry *ancien régime* pomalu promění ve stavovskou společnost. V zásadě máte bohatší měšťany a vedle nich chudé měšťany a venkovské obyvatelstvo. V marxistické terminologii buržoazii a pak dělníky s rolníky.

Jak už jsme říkali, i takové rolníky je těžké popisovat jako celek. Byli skutečně tací, kteří vlastnili jednu truhlu, jednu postel a chudý domek s dírou tam, kde měl být komín, ale existovali i rolníci bohatší, jacísi protosedláci, kteří obdělávali vlastní půdu a chudší rolníky si najímali. Podle Barbary

Tuchmanové bylo dělicí čarou mezi těmito dvěma skupinami tažné zvíře. Pokud jste měli koně nebo ještě lépe vola (manžel, co hraje bedny, se nepočítá), byli jste na dynastické cestě vzhůru. Pokud ne, bojovali jste každý rok o přežití svoje a své rodiny. Pořád a pořád dokola, bez větších nadějí, že vaše děti to budou mít jinak.

Životní úroveň rolníků se lišila napříč Evropou a staletími. Někde se jedl po většinu roku jenom tuhý, jinde a jindy bylo maso, sýry a pečivo běžnou součástí jídelníčků. Po většinu středověku ale velká část kontinentu dodržovala ty samé katolické svátky, hostiny a půsty, kdy si společnost povolila opasky. Pro každého to znamenalo něco jiného, ale pro všechny to vždy znamenalo spoustu alkoholu. Což mimochodem neznamená opíjení se – pivo a víno bylo celodenním nápojem, pilo se na žízeň. Určitě to opíjelo trochu, ale hlavním účelem bylo to, že pivo a víno prochází chemickými změnami, a tudíž jste měli jistotu, že nechlemtáte vodu infikovanou nějakým svinstvím. A nezemřete při kálení krve jako francouzský král. Tyhle dva nápoje byly dokonce esenciální pro fungování armád. Jakmile vaše armáda skončila na vodě, byli jste jako bojová síla vyřízení a mohli jste vojáky poslat domů.

Dnes máme o středověkých rolnících trochu zkreslené představy, vidíme negramotné, špinavé, smradlavé, v otrhaných hadrech oděné bezzubě se usmívající poloidioty. Ale tenhle výjev jsme převzali především z literární tvorby, říkanek a básní, které se četly mezi šlechtici. A ti milovali shazovat práci, charakter a intelekt lidí, na jejichž utrpení a bídě byla šlechtická sídla a sláva vystavěna. Šlechta měla k rolníkům stejný vztah jako Praha k Brnu. Jenom, víte co, šlechta si, na rozdíl od Pražáků, tropila z rolníků žerty nezasloužené.

Píchání vidlemi... do dětí

Sex středověkých venkovanů byl více než v jakékoli jiné vrstvě té doby definován absencí soukromí. Podle dobových záznamů jedno z nejpopulárnějších

míst k souloži byly stáje. To samo o sobě zní trochu divně, píchat na seně u koní, ale to ještě nevíte, že stáje byly běžně celoročně obydleny lidmi, kteří pracovali na hradech. Takže se dívence mohlo stát, že si ji frajer přitáhl domů, lehli si spolu do koblih, a ještě na ně koukali jeho spolubydlíci.

V chudých venkovských rodinách tvořila domek defakto jen jedna místnost. Pokud jste byli protosedlák, mohli jste mít místností víc, ale v zimě stejně spala celá rodina v té jedné cimře s pecí. A to často i s domácím zvířectvem. Jakákoli sexuální výchova dětí a mládeže tak probíhala velice názorně, protože tatínek klátil maminku víceméně přede všemi. A vy máte trauma z toho, že jste v devíti letech možná něco zaslechli z ložnice.

Výchova dětí byla vůbec z dnešního pohledu problematická. Už jsme zmiňovali, že fyzické násilí bylo naprosto běžné, dokonce se občas používalo jako způsob, jak děcka donutit, aby si dobře zapamatovaly lekci, kterou se ten den naučily. Třeba že když budou obcovat s ďáblem, kat jim žhavými kleštěmi stáhne kůži z těla, zláme kosti v těle a vplete je do kola. A to se mimochodem bavíme o rodičích, jimž záleželo na osudu svých dětí. Protože pro velkou část rodin byly děti v podstatě jen malé a neefektivní verze dospělých. Bohatší rodiny najímaly často extrémně nedbalé kojné, které se o děti staraly do věku tří čtyř let, a po tu dobu se s nimi jejich vlastní rodiče v podstatě nevidali. Děti mohly být sexualizovány, emočně i psychicky (z dnešního pohledu) týrány a prodávány na práci. Jak píše Dan Carlin ve své knize *Konec je vždy blízko*: „Středověké zacházení s dětmi připomíná to, jak my zacházíme s vrhem štěňat.“

Existuje jedno kontroverzní vědecké odvětví, jmenuje se psychohistorie. A ano, zní to jako souhrnný název pro to, jak dějiny vykládá Daniel Landa, ale ve skutečnosti se psychohistorici zabývají psychologickými motivacemi historických událostí. Byl tenhle a tenhle monarcha šílený? Jak to ovlivňovalo společnost? Jak může válka traumatizovat národ a jak se takové trauma projeví politicky? Mimořádně zajímavý, ale jak říkáme, mezi akademiky

hojně rozporovaný obor. Lloyd deMause se jako psychohistorik dlouhodobě zabývá právě výchovou dětí v historii. A nutno říct, že nemá na téma nejoptimističtější pohled. V knize *Emoční život národa* píše: „Až do moderní doby jsem nenašel jediného rodiče, který by dnes nebyl poslán do vězení za týrání dětí.“ Jako psychohistorik si pak logicky klade otázku: „Proč se takhle s dětmi zacházelo a jaký to na ně mělo vliv?“ Můžeme téměř s určitostí říct, že negativní a traumatizující. A teď k tomu přihodte fakt, že se takhle chovali ve středověku všichni. Úplně všichni. Možná, že brutalita té éry se snáze vysvětluje, když si uvědomíme, že celou společnost tvořili výhradně v dětství týraní lidé, kteří později týrali potomky vlastní.

Pojďme teď společně úplně vyignorovat znepokojivou otázku, jestli naše vlastní moderní obsese dětmi není pouze historická odchylka. Případně jestli se historici jednou ohlédnou za naši dobou a budou si klepat na čelo, jak jsme my jako společnost zacházeli s našimi potomky. Pojďme místo toho odpovědět na tu jedinou otázku, na níž jakž takž odpověď známe.

Proč lidi týrali své děti? Protože to jinak a lépe neuměli, to je první argument. Ten druhý je ještě temnější a má co do činění s velikostí populace a rodiny ve středověku. Totiž, navzdory obecně rozšířenému názoru, středověké rodiny nebyly vzdor absenci antikoncepce tak velké. Důvodem bylo šokující procento dětské mortality. Ve středověké Anglii byla šance, že dítě zemře během prvního roku svého života, na pětadvaceti procentech. Druhý rok pak nějakých třináct procent a šance, že dítě umře do devíti let, se pohybovala kolem šesti procent.

Někteří historičtí psychologové proto předpokládají, že rodiče se programově a úmyslně emočně na své potomky neupínali, protože při takhle vysoké dětské úmrtnosti by to vedlo k celé řadě citově devastáčních epizod. Mnohem lepší bylo se o dítě nestarat, hodit ho kojné a začít se o něj zajímat až v deseti letech, kdy je zaprvé menší šance, že zničehonic zemře, a zadruhé, že už zvládne okopávat kedlubny.

Dokud vás předčasná smrt nerozdělí

Při takhle brutálním a tvrdém způsobu života šlo jen velice obtížně dodržovat všechna sexuální pravidla, která stanovovala katolická církev, a samotní kněží to mohli na venkovanech jen těžko vymáhat. Vatikán daleko a pánbůh vysoko. Církevní nařízení platila pro rolníky zkrátka tak nějak volněji. Ostatně, v myslích církevních představitelů i světské moci to byli prostácci, po kterých jste toho nemohli mnoho chtít.

Předmanželský sex se tedy toleroval. Dokonce se uzavíralo něco jako „neformální manželství“. Doktorka Ruth Mazo Karras z dublinské univerzity, světová expertka na sexualitu ve středověké Evropě, tvrdí, že k tomu, aby se dva lidé sezdali, byla potřebná pouze výměna svatebních slibů. Nepotřebovali jste kněze, nepotřebovali jste věno, ale určitá pravidla s tím spojená byla. Tak například jste museli vyvěsit oznámení, aby každý, kdo by mohl mít proti sňatku námitek, mohl předstoupit.

Zákonodárci té doby nejspíš viděli příliš mnoho romantických komedií se Sandrou Bullock. Nicméně obzvlášť ke konci čtrnáctého století jste to klidně mohli spláchnout v soukromí a pak zaplatit drobný odpustek, že jste svůj svazek nedeklarovali dostatečně hlasitě. Byla to v podstatě cesta, jak ex post tvrdit, že jste byli ve svazku manželském ještě předtím, než se začalo dāmě dělat břicho jako buben.

V některých zemích a érách jste se museli před svatbou dovolit svého lenního pána. Odtud nejspíš pramení populární pověra o právu první noci, tedy právu šlechtice zprznit jakoukoli nevěstu v její svatební den. V podstatě neexistuje jediný konkrétní důkaz, že by tahle právní norma kdekoli v Evropě kdy existovala. Pravděpodobně se objevila až v novověku jako součást antiaristokratické propagandy. Čímž neříkáme, že žádný šlechtic nikdy o svatební noci neznásilnil nevěstu, jen říkáme, že to nebyla právní norma. Občas se totiž vyskytne názor, že šlechtic měl povinnost ojet každou nevěstu ve svém panství v den její svatby, což je samozřejmě nesmysl, a u šlechticů,

kteří spravovali celá hrabství, by hlavní obětí takového zákona byl hlavně sám pan hrabě.

Legalizovat svůj svazek jste tedy mohli až někdy později, kdy se vám povedlo dostat se do kostela, případně až když se do vsi vrátil kněz. Zajímavé je, odkud doktorka Karras informace o těchto „neformálních svatbách“ čerpala. Vytáhla je totiž ze soudních rozvodových záznamů. Protože svatbu jste si mohli domluvit per huba, ale rozvod už vyžadoval zásah státu, případně církve. Soud pak zjišťoval po sousedech a známých informace o tom, jestli byl pár skutečně sezdán, jestli pár bydlel pod jednou střechou a jestli je uváděný důvod rozvodu pravdivý.

Katolická církev totiž umožňovala anulování svatby, pokud to sama posvětila a byl k tomu pádný důvod. Jedním z nejčastějších důvodů byla manželova impotence. Byla to výmluva tak rozšířená, že jí dokonce použila i Markéta Tyrolská zvaná Pyskatá, když se rozváděla s Janem Jindřichem Lucemburským, bratrem Karla IV. Jan Jindřich nakonec svou impotenci veřejně uznal, ale byla to jen součást Karlovy komplexní politické hry. Ostatně, my víme, že impotentní nebyl, protože se svou druhou ženou měl sedm dětí.

Pokud nicméně běžný manžel impotenci uznat odmítal, často nastupovala soudní komise, která jeho penis a schopnosti přezkoumala, případně doporučila lék. Totiž i na impotenci znala středověká medicína lék, a jak asi tušíte, i ten byl řádně trhlý. Obecně se věřilo, že erekce je způsobována něčím, čemu se říkalo „větrný duch“. A nešlo o svěží vánek z hor. Takže se na podporu erekce předepisovaly luštěniny a další, inu plynatosti.

Sex totiž byl partner povinen svému protějšku poskytnout. Žena muži a muž ženě. Duchovenstvo se samozřejmě dívalo příznivě na sliby cudnosti, ale pokud jste byli s někým sezdání, váš protějšek musel dát k vašemu celibátu výslovný souhlas. Poměrně známý případ máme z přelomu čtrnáctého a patnáctého století, kdy anglická dáma jménem Margery Kempe vyžadovala souhlas manžela, radního města King's Lynn. A to poté, co se jí manžel

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázkou z knihy Hodina dějepichu.

Pokud se Vám ukázka líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.